

**KARADENİZ'DE DENİZ ALANI SINIRLANDIRMASI
DAVASI (ROMANYA/UKRAYNA)**

ve

ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN ETKİLERİ*

A The Case of Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine) and Its Effects in Terms of International Law

Naslı Sarp ERGÜVEN**

ÖZET

Romanya ile önce Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB), 1991 yılından sonra ise, Ukrayna arasında devam eden kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırması sorunu, 16 Eylül 2004 tarihinde Romanya tarafından yapılan başvuru ile Uluslararası Adalet Divanı (UAD) önüne taşınmıştır. UAD'nin, bölgenin coğrafi özelliklerini göz önünde bulundurarak, Serpents Adası'nın hukuki niteliği ile ilgili tartışmalara hiçbir şekilde girmeyip, deniz alanı sınırlandırmasında eşit uzaklık çizgisinin tespiti için uygun esas noktaları belirlerken, söz konusu Ada'yı dikkate almaması; bir başka ifadeyle adı geçen Ada'ya kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge tanımaması, Türkiye-Yunanistan Ege Denizi karasuları/kıta sahanlığı uyuşmazlığı ve Yunanistan ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) ve Türkiye arasındaki Doğu Akdeniz kıta sahanlığı/münhasır ekonomik bölge

* Bu makale, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü tarafından, 4-7 Ekim 2012 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen, "Uluslararası Komşuluk Kongresi" bünyesinde tarafımızca sunulan "Uluslararası Adalet Divanı'nın Balkanlar'da Komşuluk İlişkilerine Katkısı: Karadeniz'de Deniz Alanı Sınırlandırması Davası" başlıklı Tebliğ'de kısaca değinilen hususların genişletilerek güncellenmiş halidir.

** Arş. Gör., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı (erguven@law.ankara.edu.tr)

sınırlandırması sorunu bakımından büyük önem taşımaktadır. Bunun yanında, Karadeniz'de Deniz Alanı Sınırlandırması Davası'na ilişkin verilen Karar'da belirlenen sınırın, üçüncü devletlerin çıkarlarının etkileneceği yere kadar süreceğinin kararlaştırılarak, mutlak bir bitiş noktası tayin edilmemesi; ilgili alanda münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırları henüz sonuca ulaşmayan Türkiye ve Bulgaristan'ı ilgilendirmektedir. Üzerinde durulan sınırlandırmanın en kısa sürede yerine getirilmesi; Karar'da bitiş noktası kesin biçimde belirlenmeyen sınırın tamamlanmasını ve bölge devletleri arasında yaşanması muhtemel uyuşmazlıkların önüne geçilmesini sağlayacaktır.

Anahtar Sözcükler: Deniz Alanı Sınırlandırması, Karadeniz'de Deniz Alanı Sınırlandırması Davası, Adaların Deniz Alanı Sınırlandırmasına Etkileri, Serpents Adası, Uluslararası Adalet Divanı

ABSTRACT

The ongoing issue of delimitation of continental shelf and exclusive economic zone, firstly between Romania and Union of Soviet Socialist Republics (USSR), and between Romania and Ukraine after 1991, was brought before the International Court of Justice (ICJ) by Romania on 16th September 2004. The ICJ, having considered the geographical features of the region and having disregarded the discussions on the legal characteristics of Serpents' Island, did take no account of the presence of the Island in question while designating appropriate reference points for the determination of the equal-distance line in the maritime delimitation; in other words, it did not bestow continental shelf and exclusive economic zone on the Island. This stance adopted by the ICJ is of vital importance within the context of the Aegean Sea territorial waters/continental shelf dispute between Turkey and Greece, and of the Eastern Mediterranean Sea delimitation of continental shelf and exclusive economic zone dispute between Greece, Greek Cypriot Administration of Southern Cyprus and Turkey. Further, in the case of maritime delimitation in the Black Sea, the verdict of delimitation may reach up to a certain extent so long as the third state parties' interests are not affected, the lack of determination of an absolute *terminus ad quem*, is of particular concern to Turkey and Bulgaria as the disputes over exclusive economic zone and continental shelf boundaries between these States have

not been settled. Forthwith execution of the accentuated delimitation process shall provide a certain determination of the boundaries, of which the *terminus ad quem* was not established by the verdict, and shall prevent the probable disputes amongst the regional nations.

Key Words: Maritime Delimitation, The Case of Maritime Delimitation in the Black Sea, Effects of Islands upon Maritime Delimitation, Serpents' Island, The International Court of Justice

GİRİŞ

Deniz alanı sınırlandırması, uluslararası hukuk bakımından her zaman önemli ve güncelliğini koruyan bir konudur. Devletlerin kıyılarının karşılıklı yahut bitişik olduğu veya sınırlandırmaya ilişkin alanda adaların mevcut bulunduğu durumlarda, deniz alanlarının sınırlandırılması, hem devletlerin egemenliği açısından, hem de uluslararası barış ve güvenliğin sağlanması bakımından üzerinde durulması gerekli bir husustur.

Münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı alanlarının sınırlandırılmasına ilişkin 1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) madde 74 ve madde 83 hükümlerinin tamamen aynı düzenlemeleri içermelerine rağmen; söz konusu iki alanın sınırlandırılmasında esas alınan ölçütlerin farklılık gösterdiği göz önünde bulundurulmalıdır.¹ Kıta sahanlığı sınırlandırmasında, deniz alanının coğrafi

¹ BMDHS md. 74, 83:

- “ 1. Kıyıları karşı karşıya veya yan yana olan Devletler arasında münhasır ekonomik bölgenin/kıta sahanlığının sınırlandırılması, hakça bir çözüm bulmak üzere, Milletlerarası Adalet Divanı Statüsü'nün 38'inci maddesinde zikredilen milletlerarası hukuka göre anlaşma ile gerçekleştirilecektir.
 2. Makul bir zaman periyodu içinde hiçbir anlaşmaya varılmazsa, ilgili devletler Kısım XV'de öngörülen prosedüre başvuracaklardır.
 3. Birinci paragrafta öngörülen anlaşmaya varıncaya kadar, ilgili Devletler pratik bir nitelik taşıyan geçici düzenlemeler yapmak ve bu geçici dönem boyunca nihai anlaşmaya varılmasını tehlikeye koymamak veya onu engellemek için bir anlayış ve işbirliği ruhu içinde her çabayı sarf edeceklerdir. Bu düzenlemeler, nihai sınırlandırmaya halel getirmeyecektir.
 4. İlgili Devletler arasında yürürlükte olan bir anlaşma varsa, münhasır ekonomik bölgenin/kıta sahanlığının sınırlandırılmasıyla ilgili sorunlar, o anlaşmanın hükümlerine göre karara bağlanacaktır.”
- Sözleşme metni için bkz.

özellikleri, ilgili kıyı şeridinin uzunluğu ve adaların varlığı gibi hususlar ön plana çıkarken; münhasır ekonomik bölge söz konusu olduğunda, sınırlamaya ilişkin deniz alanındaki doğal kaynakların paylaşımı ağırlık kazanmaktadır. Buna karşın, devletlerin münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırması için tek sınır çizgisi tercih etmeleriyle sıkça karşılaşılmaktadır.² Romanya ve Ukrayna arasında mevcut münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırması sorununa çözüm getiren Karadeniz'de Deniz Alanı Sınırlandırması Davası, üzerinde durulan duruma örnek teşkil etmektedir.

Adı geçen Dava, birçok açıdan ilkleri bünyesinde barındırmaktadır. Karadeniz'de deniz alanı sınırlandırması ile ilgili uluslararası yargı organları önündeki ilk dava olmasının yanında, uyumsuzluğun tarafları Romanya ve Ukrayna tarafından UAD'ye taşınan yine ilk davadır.³ Oybirliğiyle alınan Karar'da, yargıçların hiçbirinin karşı veya ayrı görüş bildirmemesi, UAD açısından bir diğer yeniliği meydana getirmektedir.⁴ Yargılama sürecinde deniz alanı sınırlandırması konusunda önceki kararlarını gözden geçirme imkanı bulan UAD, Balkanlar gibi bir bölgede, uluslararası hukuka ilişkin taraflar arasındaki uyumsuzluğu ortadan kaldırarak, uluslararası barış ve güvenliğin tesisine katkı sağlamıştır.

I. UYUŞMAZLIĞIN ORTAYA ÇIKIŞI

Karadeniz'de Deniz Alanı Sınırlandırması Davası'na konu olan uyumsuzluk iki dönemde ele alınabilir. İlk dönem, Romanya ve SSCB arasında yürütülen müzakerelere ilişkindir. İki devlet arasındaki karasuları sınırlandırması, Tuna Nehri'nin, Karadeniz'e döküldüğü noktanın esas alınması ile gerçekleştirilmiştir. Tarafların uzun bir görüşme sürecinin ardından kararlaştırdıkları söz konusu sınır, günümüzde Romanya ve

http://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf,

24.03.2014 tarihinde erişildi; Sözleşme'nin resmi olmayan metni için bkz. M. Aslan GÜNDÜZ (2013), *Milletlerarası Hukuk, Konu Anlatımı, Temel Belgeler, Örnek Kararlar*, İstanbul, Beta Yay., s.221-308.

² Lucius CAFLISH (2010), "The Peaceful Settlement of Disputes on Maritime Delimitation", *The Hamburg Lectures on Maritime Affairs 2007&2008*, Heidelberg, Springer, s.183-184.

³ David H. ANDERSON (2009), "Maritime Delimitation in the Black Sea", *Law & Prac. Int'l Cts.Tribunals*, Vol.8, No.3, s.306.

⁴ Alex Oude ELFERINK, "Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)", s.4, 24.03.2014 tarihinde <http://www.haguejusticeportal.net/index.php?id=10407> adresinden erişildi.

Ukrayna açısından geçerliliğini korumaktadır.⁵

Romanya ile SSCB arasında karasuları sınırlandırması konusunda elde edilen başarı, münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırmaları bakımından mümkün olmamıştır. İki devlet tarafından, 1967'den, 1987'ye kadar, yirmi yıl süresince, on tur halinde yürütülen müzakereler herhangi bir sonuca ulaşmamıştır.⁶ SSCB'nin dağılmasını izleyen süreçte, uyuşmazlığın tarafı konumuna gelen Ukrayna ile Romanya'nın yürüttüğü görüşmelerin ardından, 2 Haziran 1997 tarihinde İşbirliği ve İyi Komşuluk İlişkileri Anlaşması imzalanmıştır.⁷ Aynı tarihte iki devlet Dışişleri Bakanları'nca, mektup değişimi yoluyla yapılan Ek Anlaşma, İyi İlişkiler Anlaşması ile birlikte, 22 Ekim 1997'de yürürlüğe girmiştir.⁸

Taraflar, Ek Anlaşma'da öngörüldüğü üzere, İyi İlişkiler Anlaşması'nın yürürlüğe girmesinden üç ay sonra, Karadeniz'de münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırmasını gerçekleştirecek bir anlaşma için görüşmelere başlamışlardır.⁹ Müzakereler, on turu uzmanlar düzeyinde olmak üzere, yirmi dört tur sonunda Eylül 2004'te sonuca ulaşmadan sona ermiştir.¹⁰ Bunun üzerine, Romanya, 16 Eylül 2004 tarihinde, Karadeniz'de Ukrayna ile münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırması için, UAD'ye tek taraflı olarak başvurmuştur.¹¹

II. ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NIN YARGI YETKİSİ

Romanya, gerçekleştirdiği tek taraflı başvuruyu, UAD Statüsü madde 36/1¹² doğrultusunda, Ek Anlaşma paragraf 4/(h) hükmüne dayandırmıştır.¹³

⁵ ANDERSON, s.305-306.

⁶ Dan VATAMAN (2010), "Delimitation of the Continental Shelves and Exclusive Economic Zones Between Romania and Ukraine at the International Court of Justice of the Hague", *Journal of European Studies and International Relations*, Vol.1, No.1, s.81.

⁷ Anlaşma metni için bkz. United Nations, *Treaty Series*, Vol.2159, s.335; Buradan sonra "İyi İlişkiler Anlaşması" olarak anılacaktır.

⁸ Ek Anlaşma'yı meydana getiren mektup metinleri için bkz. *Application Instituting Proceedings, Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, s.40-47, <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/1697.pdf>, 24.03.2014 tarihinde erişildi.

⁹ Ek Anlaşma para.4.

¹⁰ *Judgment of 3 February 2009, Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)*, para.18; 24.03.2014 tarihinde <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14987.pdf> adresinden erişildi.

¹¹ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.1.

¹² UAD Statüsü md.36/1:

Söz konusu düzenlemeye göre, Romanya ile Ukrayna arasındaki uyuşmazlığın UAD önüne taşınabilmesi için iki şart mevcuttur. Bunlardan ilki, "*Müzakerelerin başlangıcından itibaren, en az iki yıl olmak üzere makul bir sürede anlaşmaya varılamaması*"dır. Ocak 1998'de başlayan görüşmelerin, aradan geçen altı yılın sonunda sonuçsuz kalması, ilgili şartı yerine getirmiş durumdadır. İkinci koşul olan "*Romanya ile Ukrayna arasındaki Sınır Rejimi Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi*" ise, 17 Haziran 2003 tarihinde taraflar arasında imzalanan, Romanya-Ukrayna Sınır Rejimi, Sınır Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması'nın¹⁴, 27 Mayıs 2004'te yürürlüğe girmesi ile sağlanmıştır.¹⁵ Romanya'nın bu doğrultudaki başvurusunun ardından, tarafların, UAD'nin yargı yetkisi bakımından herhangi bir uyuşmazlığı ortaya çıkmamıştır. Ukrayna ve Romanya'nın farklılaştığı husus, adı geçen yetkinin kapsamına yöneliktir.¹⁶

Ukrayna, Romanya'nın karasuları dış sınırlarını da içeren deniz alanı sınırlandırması iddialarına karşılık olarak, UAD'nin söz konusu uyuşmazlıktaki yargı yetkisinin sadece münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırmasına yönelik varlık gösterdiğini; devletlerin karasuları dış sınırlarının, sınırlandırmanın bir parçasını meydana getirseler dahi, UAD'nin yargı yetkisinin kapsamında bulunmadığını ileri sürmüştür.¹⁷ Uyuşmazlık açısından yargı yetkisini değerlendiren UAD, karasularını sınırlandırma konusunda yetkisinin olmadığını kabul etmiş; ancak bu

¹⁴ 1. Divanın yetkisi tarafların kendisine tevdi edecekleri bütün işlerle Birleşmiş Milletler Anlaşmasında veya yürürlükte olan anlaşma ve anlaşmalarda tahsisen derpiş olunan hallere şâmilidir."

UAD Statüsü'nün resmi metni için bkz. *R.G.*, S. 6092, T. 24.08.1945.

¹⁵ Ek Anlaşma para.4/(h):

"Müzakerelerin başlangıcından itibaren, en az iki yıl olmak üzere makul bir sürede anlaşmaya varılamaması ve Romanya ile Ukrayna arasındaki Sınır Rejimi Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi kaydıyla; Romanya ve Ukrayna, münhasır ekonomik bölge ile kıta sahanlığı sınırlandırması sorununun, tarafların herhangi birinin talebiyle, UAD tarafından çözüleceği üzerinde anlaşmışlardır. Bununla birlikte, Sınır Rejimi Anlaşması'nın yürürlüğe girişindeki gecikmenin, taraflardan birinin kusuru doğrultusunda gerçekleştiğinin UAD tarafından tespiti halinde; münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırması talebi, adı geçen Anlaşmanın yürürlüğünden önce incelenebilir."

¹⁶ Anlaşma metni için bkz. United Nations, *Treaty Series*, Vol.2277, s.43. Buradan sonra "Sınır Rejimi Anlaşması" olarak anılacaktır.

¹⁷ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.21.

¹⁶ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.22.

¹⁷ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.24.

durumun, Ukrayna'nın ileri sürdüğü gibi, münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırması gerçekleştirilirken karasuları dış sınırlarının kullanılmasını engellemeyeceğinin altını çizmiştir.¹⁸

III. YARGILAMA SÜRECİ

A. Genel Olarak

Romanya ile Ukrayna arasında devam eden kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırması sorunu, 16 Eylül 2004 tarihinde Romanya tarafından yapılan başvuru ile UAD önüne taşınmıştır. UAD, uzun bir süreçten sonra, 3 Şubat 2009 tarihinde oybirliğiyle verdiği Karar'da, öncelikle sınırlandırma ile ilgili kıyıları ve deniz alanını belirlemiş; bunun ardından ise, sınırlandırmayı üç aşamalı bir sistem takip ederek gerçekleştirmiştir. İlk olarak, geçici eşit uzaklık çizgisi tespit edilmiş, sonrasında geçici eşit uzaklık çizgisinin hakkaniyete uygunluk bakımından düzeltme gerektirip gerektirmediği kararlaştırılmış ve son olarak, belirlenen çizginin UAD'yi hakça bir çözüme ulaştırması hususu üzerinde durulmuştur.¹⁹ UAD, Kararı verirken; devletlerin karşılıklı kıyılarının birbirine oranı, Karadeniz'in kapalı deniz özelliği, Ukrayna'ya ait Serpents Adası'nın²⁰ ilgili sınırlandırmaya etkisi, devletlerin deniz alanlarından hakkaniyete uygun bir biçimde faydalanabilmeleri ile güvenlik kavramlarını göz önünde bulundurmıştır.

B. Sınırlandırmayla İlgili Kıyıların ve Deniz Alanının Tespiti

İlgili kıyıların tespiti, UAD'nin daha önce aynı konuya yönelik verdiği kararlarında da belirttiği gibi²¹, münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı alanları üzerinde devletin yetkisinin, esasen sahip olduğu kıyılardan kaynaklandığına ilişkin, “kara denize hakimdir” ilkesine dayanmaktadır. Bu

¹⁸ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.30.

¹⁹ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.115-122.

²⁰ Söz konusu Ada'nın Ukrayna tarafından kullanılan resmi adı *Zmiinyi* iken, Romanya, *Şerpilor* ismini tercih etmektedir. Nilüfer ORAL (2010), “Case Concerning Maritime Delimitation in the Black Sea (*Romania v. Ukraine*) Judgment of 3 February 2009”, *Int'l J. Marine & Coastal L.*, Vol.25, No.1, s.115.

²¹ *Judgment of 20 February 1969, North Sea Continental Shelf Cases (Federal Republic of Germany v. Denmark; Federal Republic of Germany v. Netherlands)*, para.96, 24.03.2014 tarihinde <http://www.icj-cij.org/docket/files/51/5535.pdf> adresinden erişildi; *Judgment of 24 February 1982, Case Concerning the Continental Shelf (Tunisia v. Libyan Arab Jamahiriya)*, para.73, 24.03.2014 tarihinde <http://www.icj-cij.org/docket/files/63/6267.pdf> adresinden erişildi.

nedenle, yargılama sürecinde öncelikle Romanya ve Ukrayna'ya ait deniz alanlarının belirlenmesinde esas teşkil edecek kıyıların tespiti üzerinde durulmuştur.²²

Romanya'nın sınırlandırmayla ilgili kıyılarının tespiti hususunda taraflar arasında herhangi bir görüş ayrılığı yaşanmamıştır. Bu doğrultuda UAD, Romanya'nın 248 km uzunluğundaki tüm kıyı şeridini, ilgili kıyı olarak tayin etmiştir. Söz konusu kıyı kesimi, Ukrayna kıyıları ile Sakalin Yarımadası civarında bitişik özellik gösterdiği gibi, Kırım Yarımadası kıyıları ile karşılıklı konumda bulunmaktadır.²³

UAD'nin, Ukrayna'nın sınırlandırmayla ilgili kıyıların tespiti, iki önemli husus barındırmaktadır. İlçerinden ilki, Karkinit Körfezi'nin statüsüne ilişkindir. Ukrayna'nın, ilgili kıyı şeridine dahil edilmesi yönünde görüş bildirdiği Körfez, UAD tarafından sınırlandırmayla ilgili kıyıları kapsamında değerlendirilmemiştir. Söz konusu yaklaşım iki temel gerekçeyle açıklanmıştır. Buna göre, Karkinit Körfezi'nin kıyıları birbirleriyle karşılıklı konumda bulunmaktadır ve Romanya'nın kıyıları ile herhangi bir ilişkileri mevcut değildir. Böylelikle, Körfez'in deniz altı uzantılarının, Romanya'ya ait muhtemel uzantılar ile çakıştığı noktalar ortaya çıkmamakta ve bu nedenle, sınırlandırmaya ilişkin kıyıları arasında Karkinit Körfezi yer almamaktadır.²⁴ Üzerinde durulması gereken diğer önemli husus, Serpents Adası'nın sınırlandırmayla ilgili kıyılarına etkisidir. UAD, Romanya ve Ukrayna arasında münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırmasını gerçekleştirirken, Serpents Adası'nın kıyılarının, çok kısa olmasından ötürü, Ukrayna'nın sınırlandırmayla ilgili kıyılarının uzunluğunda neredeyse değişiklik meydana getirmediğini tespit etmiş; bu gerekçeyle, adı geçen kıyıları sınırlandırmayla ilgili kıyılarına katmamıştır.²⁵ Böylece, Ukrayna'nın ilgili kıyılarının uzunluğu 705 km olarak belirlenmiştir.²⁶

Sınırlandırmayla ilgili deniz alanının tespitinde UAD, sınırlandırmanın, kapalı deniz özelliği gösteren Karadeniz'de, Romanya ve Ukrayna'nın bitişik ve karşılıklı kıyıları arasında; güneyde ise, Türkiye ve Bulgaristan'ın yetkili

²² *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.77.

²³ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.88.

²⁴ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.100.

²⁵ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.102.

²⁶ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.103.

bulunduğu deniz alanlarına kadar uzanan bölgede gerçekleşeceğini altını çizmiştir.²⁷ Böylelikle, önceden belirlenen ilgili kıyıların etkisiyle sınırlandırmaya ilişkin deniz alanı, Karkinit Körfezi'ni ve güneyde Türkiye ile Bulgaristan'ın yetkili olduğu deniz alanlarını dışarıda bırakan bir şekilde tayin edilmiştir.²⁸

C. Sınırlandırmanın Gerçekleştirilmesi

Çalışmanın önceki bölümlerinde açıklandığı üzere UAD, Romanya ve Ukrayna arasındaki münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırmasını üç aşamalı bir sistem takip ederek gerçekleştirmiştir.²⁹ Buna göre, ilk olarak geçici eşit uzaklık çizgisinin tespiti gündeme gelmiş; söz konusu çizginin belirlenmesinde öncelikle esas noktaların seçilmesi üzerinde durulmuştur. Esas noktaların seçilmesinde açıklanması gereken iki husus, Sulina Bendi ve Serpents Adası'na ilişkin Karar'da yer alan değerlendirmelerdir.

Tuna Nehri'nde yapılan gemi yoluyla taşımacılık faaliyetlerini ve Tuna Nehri üzerindeki limanları Karadeniz'in etkilerinden korumak amacıyla kullanılan Sulina Bendi, UAD tarafından liman kavramına dahil edilmemiştir. Kalıcı bir yapı oluşturduğu belirtilen Bent, yürütülen faaliyetler açısından, "*liman sisteminin ayrılmaz bir parçasını oluşturan... daimi liman tesisleri*"³⁰ bünyesinde kabul görmemiştir.³¹

UAD'nin, Romanya ve Ukrayna arasında münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı sınırlandırmasını ortaya koyarken, geçici eşit uzaklık çizgisinin tespiti doğrultusunda üzerinde en çok durduğu husus, Karadeniz'in kuzeybatı bölgesinde, Tuna Havzası'nın yaklaşık 20 mil doğusunda yer alan ve yüzey alanı takriben 0,17 km² olan Ukrayna'ya ait Serpents Adası'nın esas noktalar açısından niteliğidir.³² Romanya, adı geçen Ada'nın, "*insan barınmasına imkan vermeyen*" ve "*kendisine ait bir ekonomik hayatı olmayan*" bir "*kayalık*" olduğunu³³, münhasır ekonomik bölgesi veya kıta

²⁷ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.112.

²⁸ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.113-114.

²⁹ *Supra*, dn.19.

³⁰ BMDHS md.11.

³¹ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.133-138.

³² *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.16.

³³ BMDHS md.121/3.

sahanlığı bulunmadığını ve böylelikle sınırlandırmaya ilişkin esas nokta olarak kullanılamayacağını ileri sürmüştür.³⁴ Ukrayna ise, geçici eşit uzaklık çizgisi için esas noktaların seçilmesi aşamasında Serpents Adası’nın hukuki niteliğine değinmemiş; sadece Ada’nın esas hattı bulunduğunu ve bunun esas noktalar ile mümkün olduğunun altını çizerek, mevzubahis noktaların tayin edilecek geçici eşit uzaklık çizgisi için de kullanılabileceğini belirtmiştir.³⁵

UAD, konuya yönelik yaptığı değerlendirmede, Serpents Adası’nı, Ukrayna’nın sınırlandırmayla ilgili kıyılarına katmanın, Ukrayna kıyılarına olağanüstü bir etki atfetmek anlamına geleceğini ve bunun da coğrafyayı yeniden şekillendirmek niteliği taşıyacağını ifade etmiştir. Böylece, benzer coğrafi yapılanmalara sahip iki devlet arasındaki sınırlandırmada, 0.17 km² gibi küçük bir oluşumdan dolayı, devletlerden birisine, diğerine oranla çok daha kısıtlı deniz alanı tahsis edilmesinin, “doğanın yeniden şekillendirilmemesi” ilkesine aykırı olacağı vurgulanmıştır.³⁶

Bu nedenlerle, geçici eşit uzaklık çizgisinin tespitinde Serpents Adası’nda herhangi bir esas nokta belirlenmesi uygun bulunmamıştır.³⁷ Sulina Bendi ve Serpents Adası’nın hukuki nitelikleri hakkında taraflarca ileri sürülen görüşler tüm yönleriyle incelenmeden, adı geçen unsurların esas noktalara dahil edilmemeleri; UAD’nin ikincil konular üzerinde durmaktansa, isabetli bir yaklaşımla, sınırlandırmaya odaklanmayı tercih ettiği şeklinde yorumlanmıştır.³⁸

Esas noktaların tespiti ile beraber geçici uzaklık çizgisinin belirlenmesinin ardından, söz konusu çizginin hakkaniyete uygunluk bakımından düzeltme gerektirip gerektirmediği hususu ele alınmıştır. UAD tarafından gerçekleştirilen hakkaniyete uygunluk denetiminde, devletlerin karşılıklı kıyılarının birbirine oranı, Karadeniz’in kapalı deniz özelliği, Ukrayna’ya ait Serpents Adası’nın ilgili sınırlandırmaya etkisi, devletlerin deniz alanlarından hakkaniyete uygun bir biçimde faydalanabilmeleri ile güvenlik kavramları göz önünde bulundurulmuştur. Bu noktada özellikle,

³⁴ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.124.

³⁵ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.126.

³⁶ Yunus Emre AÇIKGÖNÜL (2012), *Deniz Yetki Alanlarının Hakça İlkeler Çerçevesinde Sınırlandırılması*, İstanbul, Legal Yay., s.78.

³⁷ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.149.

³⁸ ANDERSON, s.327.

Karadeniz'in kapalı deniz özelliği ve Serpents Adası'nın sınırlandırmaya etkisi üzerinde durulmalıdır.

UAD, Karadeniz'in kapalı deniz özelliğini³⁹ ele alırken, Karadeniz'e kıyısı bulunan komşu devletlerin birbirleriyle olan deniz alanı sınırlandırmalarını araştırmış ve bunların Romanya ile Ukrayna arasındaki deniz alanı sınırlandırmasına etkilerini incelemiştir. İlk olarak, Türkiye ile SSCB arasında 23 Haziran 1978 tarihinde imzalanan, Karadeniz'de Kıta Sahanelığı Sınırlandırması Hakkında Anlaşma konu edilmiştir.⁴⁰ Bu Anlaşma'nın sonrasında, Türkiye'nin 23.12.1986 ve SSCB'nin 06.02.1987 tarihli mektuplarıyla, taraflar arasındaki Kıta Sahanelığı Sınırlandırması Hakkında Anlaşma ile düzenlenen sınırın, münhasır ekonomik bölge için de kabulü hususu, Karar'da yer bulmuştur.⁴¹ SSCB'nin 1991 yılında dağılmasının ardından, söz konusu Anlaşmalar, Ukrayna açısından Türkiye ile geçerliliğini sürdürmektedir.⁴² Karadeniz'de Kıta Sahanelığı Sınırlandırması Hakkında Anlaşma madde 1'deki ifadeye göre, kıta sahanlığı sınırlandırma çizgisinin batı yönünde daha uzağa çizilmesi hususunun çözümü, ileride ve bunun için uygun bir zamanda yapılacak müteakip görüşmeler sırasında gerçekleştirilecektir. Bir başka anlatımla, Ukrayna ile Türkiye arasında, Karadeniz'deki kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırması henüz tamamlanmamıştır.⁴³

³⁹ Ege Denizi ve Akdeniz'e, Türk Boğazları aracılığıyla bağlanan Karadeniz, Azak Denizi dahil olmak üzere, toplam 432.000 km² alana sahiptir. Karadeniz'deki deniz alanı sınırlandırmaları, Ukrayna ve Romanya arasındaki hariç, Karadeniz'e kıyısı bulunan devletler arasındaki iki taraflı anlaşmalar ile gerçekleştirilmiş ve Karadeniz'de açık deniz alanı bırakmamıştır. Böylelikle, kapalı veya yarı-kapalı denizler için BMDHS md. 122 hükmünde öngörülen "iki veya daha fazla Devlet tarafından etrafi çevrilmiş ve başka bir denize veya okyanusa dar bir çıkışla bağlanan veya tamamen veya esas itibarıyla iki veya daha fazla sayıdaki kıyı Devletinin karasuları ve münhasır ekonomik bölgesinden oluşan bir ... deniz..." şartlarını sağlayan Karadeniz, yarı-kapalı deniz olma özelliğini göstermektedir. ORAL, s.116.

⁴⁰ Anlaşma'nın resmi metni için bkz. R.G, S. 17226, T. 20.01.1981.

⁴¹ Anlaşma'yı meydana getiren mektupların resmi metinleri için bkz. R.G, S. 19386, T. 28.02.1987.

⁴² *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.175; Ayrıntılı bilgi için bkz. Gökçe Çiçek CEYHUN, Ersel Zafer ORAL (2011), "Türkiye'nin Deniz Alanlarındaki Sınır Anlaşmaları ve Güncel Durum", *Uluslararası Deniz Hukuku'nda Kıyı Devletinin Gemilere El Koyma Yetkisinin Sınırları Sempozyumu, Trabzon 24-25 Mart 2011*, Ankara, ORSAM, s.19-22.

⁴³ Coalter G. LATHROP (2009), "Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)", *AJIL*, Vol.103, No.3, s.549.

UAD'nin, Karadeniz'de deniz alanı sınırlandırmasına ilişkin komşu devletler arasındaki Anlaşmalardan üzerinde durduğu ikincisi, Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Cumhuriyeti Arasında Mutludere/Rezovska Deresi Mansap Bölgesindeki Sınırın Belirlenmesi ve İki Ülke Arasında Karadeniz'de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırması Anlaşması'dır.⁴⁴ Anlaşma'nın madde 4/1 hükmüne göre, taraflar, kuzeydoğu istikametindeki kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırı çiziminin ileride uygun bir zamanda yapılacak müzakerelerde sonuçlandırılması hususunda anlaşmışlardır.⁴⁵ Mevcut deniz alanı sınırları yaklaşık 130 mil olan Türkiye ve Bulgaristan'la ilgili belirtilen bölgede henüz gerçekleşmeyen sınırlandırmanın⁴⁶, Romanya ve Ukrayna arasında kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırması açısından taşıdığı öneme ileride değinilecektir. UAD, konuyla ilgili yaptığı değerlendirmede, Türkiye ile Bulgaristan ve Türkiye ile Ukrayna arasındaki deniz alanı sınırlandırması Anlaşmalarının, dava konusu deniz alanı sınırlandırması gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulacağını; ancak gerek söz konusu Anlaşmaların gerekse Karadeniz'in kapalı deniz özelliğinin, geçici eşit uzaklık çizgisinde düzeltme gerektirmediğine karar vermiştir.⁴⁷

Geçici eşit uzaklık çizgisinin hakkaniyete uygunluk bakımından düzeltme gerektirip gerektirmediği hususu hakkında üzerinde durulması gereken ikinci konu, Serpents Adası'nın sınırlandırmaya etkisidir. Romanya, Serpents Adası'nı, insanların oturmasına elverişli olmayan ve kendine özgü ekonomik yaşamı bulunmayan bir kayalık olarak değerlendirmiştir. Buna göre, sadece 12 mil karasuları elde edebilecek Serpents Adası'na, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge tanınmaz. Romanya ilgili görüşünü, Ada'nın kayalık yapısına, doğal su kaynaklarından, topraktan, bitki örtüsünden ve hayvan yaşamından mahrum olmasına, doğal şartlarının ekonomik faaliyetleri engellemesine ve resmi görevleri nedeniyle orada bulunanların insan yaşamının varlığına işaret etmemesine dayandırmıştır.⁴⁸ Ukrayna ise, Serpents Adası'nın insanların oturmasına imkan verdiğini ve kendine özgü ekonomik bir yaşamı bulunduğunu ileri sürmüştür. Bu hususları, Ada'da yerleşik nüfus için gerekli barınma olanaklarının

⁴⁴ Anlaşma'nın resmi metni için bkz. R.G, S. 23409, T. 21.07.1998.

⁴⁵ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.176.

⁴⁶ ANDERSON, s.307.

⁴⁷ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.177-178.

⁴⁸ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.180.

mevcudiyeti ile desteklemiştir.⁴⁹ UAD, konuyla ilgili yaptığı değerlendirmede, Serpents Adası'na tanınması muhtemel kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgenin, Karkinit Körfezi'ni ve güneyde Türkiye ile Bulgaristan'ın deniz yetki alanlarını dışarıda bırakan bir şekilde belirlenen sınırlandırmaya ilişkin deniz alanını genişletemeyeceğinin altını çizmiştir. Böylelikle, Serpents Adası'nın hukuki niteliği üzerinde durulmasının gereksiz olduğunu ve bu faktörlerin ışığında, Serpents Adası'nın varlığının geçici eşit uzaklık çizgisinde hakkaniyete uygunluk bakımından düzeltme gerektirmediğini ifade etmiştir.⁵⁰ Bir başka anlatımla, Romanya ile Ukrayna arasındaki deniz alanı sınırlandırmasında Serpents Adası'nın etkisi bulunmamakta ve bu nedenle, söz konusu coğrafi yapının kayalık veya ada olması yönünde bir tespit yapılmamaktadır.⁵¹

Tüm bu aşamaların ardından belirlenen geçici eşit uzaklık çizgisi, taraflar arasında Sınır Rejimi Anlaşması ile tespit edilen karasuları kesişme noktasından başlayıp, Serpents Adası'na ait karasuları kavisini izleyerek, Romanya-Ukrayna bitişik ve karşılıklı kıyılar eşit uzaklık çizgilerinin birleşmesinden meydana getirilmiştir.⁵² Ukrayna, sınırın bitiş noktasının üçüncü devletlerin yetkili bulunduğu deniz alanlarına uzanmasını önlemek amacıyla, kesin şekilde belirlenmemesi gerektiğini ileri sürmüştü; UAD'de de bu görüşü benimseyip, sınırın üçüncü devletlerin çıkarlarının etkileneceği alana kadar süreceğini kararlaştırarak, mutlak bir bitiş noktası tayin etmemiştir.⁵³ Karar'da bahsedilen devletler, Bulgaristan ve Türkiye'dir. Adı geçen devletlerin, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlarının kuzeydoğu istikametindeki sınır çiziminin, ileride uygun bir zamanda yapılacak müzakerelere bırakılmış ve henüz tamamlanmamış olması, Karar'da yer alan ifadenin nedenidir.⁵⁴

UAD, belirlediği sınır ile Taraflar arasında ihtilafli 12.200 km²'lik kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge alanının %79'u üzerinde Romanya'nın yetkili olduğuna karar vermiştir.⁵⁵ Sınırlamanın son aşamasını teşkil eden, hakça bir çözüme ulaşıldığı yönünde doğrulamanın yapılması,

⁴⁹ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.184.

⁵⁰ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.187-188.

⁵¹ ORAL, s.136.

⁵² *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.206.

⁵³ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.209, 219.

⁵⁴ LATHROP, s.543.

⁵⁵ VATAMAN, s.85.

oransallık testi aracılığıyla gerçekleştirilmiş ve söz konusu sınırda herhangi bir değişikliğe gidilmesi gerekli görülmemiştir.⁵⁶ Böylece, geçici eşit uzaklık çizgisinin tespit edildiği birinci aşamanın ardından, ikinci ve üçüncü aşamalarda söz konusu çizgi değişmemiştir. Bir başka anlatımla, UAD’nin deniz alanı sınırlandırmasına ilişkin davalarda takip ettiği üç aşamalı sistemden oluşan sınırlandırma, Karadeniz Deniz Alanı Sınırlandırması Davası’nda birinci aşamada sona ermiştir.⁵⁷

IV. GENEL DEĞERLENDİRME

Karar’ın muhtemel etkilerinden ilki, Bulgaristan ile Türkiye’yi ilgilendirmektedir. UAD Statüsü madde 59 hükmü doğrultusunda, UAD’nin aldığı karar, uyumsuzluğun tarafları açısından, söz konusu uyumsuzluk için bağlayıcıdır. Buna göre, Karar’ın verildiği tarih olan 3 Şubat 2009’dan itibaren Romanya ve Ukrayna, UAD tarafından yetkilendirildikleri deniz alanlarının kendilerine sağladığı olanaklardan istifade etmeye başlayabileceklerdir.⁵⁸ Bölgede yaklaşık 130 mil deniz alanı sınırları bulunan Türkiye ve Bulgaristan’la ilgili kuzeydoğu istikametindeki henüz tam olarak gerçekleşmeyen kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırmasının en kısa sürede yerine getirilmesi⁵⁹; Karar’da bitiş noktası kesin biçimde belirlenmeyen sınırın tamamlanmasını ve bölge devletleri arasında yaşanması olası uyumsuzlukların önüne geçilmesini sağlayacaktır. Bunun yanında, Türkiye ile Ukrayna arasında, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırma çizgisinin batı yönündeki uzantısının tespit edilmemiş olması, bir başka çözüm bekleyen konuyu meydana getirmektedir.⁶⁰

⁵⁶ *Judgment (Romania v. Ukraine)*, para.216; Deniz alanı sınırlandırmasında, devletlerin kıyı uzunlukları arasındaki oran ile bu devletlere verilen kıta sahanlığı ile münhasır ekonomik bölge alanları oranının birbirine yakın olması gerekir. “Oransallık ilkesi” olarak adlandırılan bu yaklaşıma, sınırlandırmanın hakkaniyete uygunluğunu ölçmek için başvurulmaktadır. “Oransallık testi” ise, geçici eşit uzaklık çizgisinin hakkaniyete uygunluk açısından düzeltilmesinden sonra, orantsız sonuçlar ortaya çıktığı takdirde, belirlenen hattın dezavantaj sahibi devletin lehine düzeltilmesidir. Yücel ACER (2013), “Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Hukuku”, *Doğu Akdeniz’de Hukuk ve Siyaset*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, s.314; AÇIKGÖNÜL, s.83.

⁵⁷ AÇIKGÖNÜL, s.181.

⁵⁸ VATAMAN, s.86.

⁵⁹ ANDERSON s.307.

⁶⁰ Sırasıyla, Türkiye-Bulgaristan ve Türkiye-Ukrayna arasında henüz tespit edilmeyen kıta sahanlığı/münhasır ekonomik bölge sınırlarına ilişkin Harita için bkz. Mesut Hakkı CAŞIN (2013), *Modern Uluslararası Hukukun Temel Esasları Cilt 1*, İstanbul, Legal Yay., s.773.

Karadeniz’de Deniz Alanı Sınırlandırması Davası’nın muhtemel etkilerinden diğeri, Serpents Adası’na ilişkin UAD’nin tespitleriyle ilgilidir. Söz konusu Karar’da, Serpents Adası’nın hukuki niteliğine yönelik değerlendirme yapılmamış, taraflar arasındaki Anlaşmalara ve bölgenin coğrafi özelliklerine dayanılarak, esas nokta seçiminde ve eşit uzaklık çizgisinin oluşturulmasında Serpents Adası dikkate alınmamıştır. Böylelikle, Ada’ya 12 mil karasuları tanınmış; ancak kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge verilmemiştir. Üzerinde durulan yaklaşım, adaların deniz alanlarına sahip olmaları ile sınırlandırma esnasındaki etkilerinin birbirlerinden farklı konuları meydana getirmesi ile açıklanabilir.⁶¹ Bir başka anlatımla, adaların deniz alanlarının bulunması, sınırlandırma esnasında anakaralar ile aynı statüde değerlendirilmeleri anlamını taşımamaktadır.⁶² Diğer taraftan, UAD’nin, verdiği Karar’da, deniz alanı sınırlandırmasında hakça bir çözüme ulaşmak için önem taşıyan özel şart kavramının dolaylı yoldan altını çizdiği ileri sürülmektedir. Buna göre, özellikle adaların varlığı durumunda sınırlandırmaya ilişkin kuralların genel şekilde uygulanamayacağı ve özel şartların her coğrafi bölgede farklı görünüm içerisinde olabileceği hususları, adı geçen Karar ile bir kez daha ifade edilmiştir.⁶³

Karadeniz’de Deniz Alanı Sınırlandırması Davası’nda verilen Karar ile ilgili yukarıda belirtilen hususlar, Türkiye ile Yunanistan arasında Ege Denizi’nde devam eden karasuları ve kıta sahanlığı uyuşmazlığı açısından da önem taşımaktadır. Yunanistan’ın, Türkiye kıyılarına yakın konumdaki adalarına tam etki tanınması yönünde ileri sürdüğü görüş, UAD tarafından bugüne kadarki içtihatlarında ve bir kez daha, yukarıda açıklandığı üzere, Serpents Adası’na kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırmasında yer verilmemesi yoluyla kabul görmemiştir.⁶⁴ Aynı durum, Yunanistan ile GKRY ve Türkiye arasındaki Doğu Akdeniz kıta sahanlığı/münhasır ekonomik bölge uyuşmazlığında da mevcuttur.⁶⁵

⁶¹ Yücel ACER (2008), “Deniz Alanlarının Sınırlandırılmasında Adaların Rolü ve Devletlerarası Uygulama”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, C.4, No.16, s.2; İbrahim GÖKALP (2008), *Milletlerarası Adalet Divanı’nın Deniz Alanlarının Sınırlandırılmasına Dair Kararlarında Dikkate Aldığı İlkeler*, İstanbul, Beta Yay., s.81.

⁶² ACER (2013), s.311.

⁶³ Uğur BAYILLIOĞLU (2010), “Uluslararası Adalet Divanının Romanya ile Ukrayna Arasındaki Deniz Alanı Sınırlandırmasında Serpents Adasının Etkisine İlişkin Tespitleri”, *Çankaya University Journal of Law*, No.7/1, s.35.

⁶⁴ BAYILLIOĞLU, s. 35-36.

⁶⁵ Adı geçen uyuşmazlık, Yunanistan ve GKRY’nin, Türkiye’yi Doğu Akdeniz’de, Antalya Körfezi açıklarında dar bir deniz alanına hapsedmek istemeleri nedeniyle meydana

UAD'nin, Karadeniz Deniz Alanı Sınırlandırması Davası'nda Serpents Adası'na kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge tanımaması, Türkiye'nin, Antalya Gazipaşa'dan, Muğla Deveboynu Burnu'na kadar uzanan kıyı şeridinin önünde yer alan, Yunanistan'a ait, Türkiye ve Yunanistan anakarası arasında çizilecek orta hattın ters tarafında bulunan; Meis, Rodos, Sömbeki, Nimos, Limoniya, Herke, Askino, İlyaki, Küçük Çoban, Çoban (Kerpe) ve Kaşot Adaları için de gündeme gelecektir.⁶⁶ Bir başka anlatımla, UAD'nin söz konusu Kararı ışığında, Türkiye'nin, Ege ve Doğu Akdeniz kıyı şeridi önündeki Yunanistan'a ait adaların, kıta sahanlığı veya münhasır ekonomik bölgeye sahip olmaları mümkün değildir.⁶⁷ Yine bu doğrultuda, UAD tarafından, Serpents Adası'nın sınırlandırma ile ilgili kıyılara dahil edilmemesi ve üzerinde esas nokta belirlenmemesinin en temel gerekçesinin, coğrafyayı yeniden şekillendirmemek olduğu unutulmamalıdır. Ege Denizi ve Doğu Akdeniz uyuşmazlıklarında, ters taraftaki Yunanistan'a ait adalara, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge tanınması, Türkiye'ye çok kısıtlı bir deniz alanı bırakılması yoluyla, hakkaniyete aykırı bir sonuca yol açacak ve coğrafyanın yeniden şekillendirilmesine sebebiyet vererek, “doğanın yeniden şekillendirilmemesi” ilkesine aykırılık teşkil edecektir.⁶⁸

gelmiştir. Söz konusu Devletlerin, bölgedeki kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgelerini, başta Türkiye ile Mısır olmak üzere, adaları bulunmayan diğer kıyı devletleri aleyhine artırmak istedikleri anlaşılmaktadır. Özellikle Rodos, Meis ve Kıbrıs'ın deniz alanlarını, orta hat metodunu kötüye kullanarak, Anadolu ile bu Adalar arasındaki orta hatları, sırasıyla, Türkiye-Yunanistan ve Türkiye-Kıbrıs deniz alanları sınırına dönüştürerek genişletmek amaçlanmaktadır. Sertaç Hami BAŞEREN (2013), “Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Sınırlandırması Sorunu: Tarafların Görüşleri, Uluslararası Hukuk Kurallarına Göre Çözüm ve Sondaj Krizi”, *Doğu Akdeniz’de Hukuk ve Siyaset*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay., s.259.

⁶⁶ Sertaç Hami BAŞEREN (2010), "Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlığı", *SAD*, No.8/14, s.169; Türkiye'nin, Ege ve Akdeniz'deki tutumunu destekleyen uluslararası yargı kararları için bkz. BAŞEREN (2013), s.291; Sınırlandırmaya etkileri bakımından adalar, coğrafi konumlarına göre dört farklı şekilde sınıflandırılabilirler. Diğer devletlerin egemenlik alanlarına nazaran, kendi ana karasına daha yakın bulunanlar “doğru taraftaki adalar”dır. Bazıları ise, iki devlet ana karası arasındaki orta hat üzerinde veya yakınında yer almaktadır. Üçüncü tür adalar, başka devletin kıyılarına, kendi ana kara kıyılarına nispeten daha yakındırlar ve bunlara “ters taraftaki adalar” denilmektedir. Deniz aşırı konumdaki adalar, son kategoriye meydana getirmektedir. ACER (2013), s.318.

⁶⁷ Yusuf AKSAR (2013), “Uluslararası Hukukta Deniz Alanlarının Sınırlandırılması: Doğu Akdeniz Uyuşmazlığı”, *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, No.2, s.234.

⁶⁸ AÇIKGÖNÜL, s.79-80.

SONUÇ

Karadeniz'de Deniz Alanı Sınırlandırması Davası'nda UAD'nin vermiş olduğu Karar, Romanya ile Ukrayna arasında kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırması uyuşmazlığına son vermiştir. Karar'da, öncelikle sınırlandırma ile ilgili kıyılar ve deniz alanı belirlenmiş; bunun ardından ise, sınırlandırma üç aşamalı bir sistem takip edilerek gerçekleştirilmiştir. İlk olarak, Romanya ve Ukrayna arasında geçici eşit uzaklık çizgisi tespit edilmiş, sonrasında geçici eşit uzaklık çizgisinin hakkaniyete uygunluk bakımından düzeltme gerektirip gerektirmediği kararlaştırılmış ve son olarak belirlenen çizginin UAD'yi hakça bir çözüme ulaştırması hususu üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda, konuyla ilgili içtihatlarını gözden geçiren UAD, aynı yöndeki mevcut ve muhtemel uyuşmazlıklar için yol gösterici nitelikte bir Karar vermiştir.

UAD'nin, özellikle Serpents Adası'nın sınırlandırmaya ilişkin niteliği üzerindeki değerlendirmeleri önem taşımaktadır. Deniz alanı sınırlandırmasında adaların etkisine ilişkin uluslararası yargı organlarının vermiş olduğu kararlardaki değerlendirmeleri takip eden UAD'nin, Serpents Adası'nın hukuki niteliği tartışmalarına girmeyerek sadece Ada'nın sınırlandırmaya etkisi üzerinde durması, benzer konumdaki adaların durumuna açıklık getirmiştir. Orta hat çizildiğinde ters tarafta kalan adalar deniz alanı sınırlandırmasında karasularına sahip olurken, bu adalara kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge tanınmaması, her uyuşmazlığın özel durumlarının kendi içerisinde değerlendirilmesi koşuluyla, genel kabul görmüştür.

Kırım'ın statüsüne ilişkin uluslararası alanda yaşanan gelişmeler göz önüne alındığında, Karadeniz'de Deniz Alanı Sınırlandırması Davası'nın önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Çalışmanın gerçekleştirildiği tarihte henüz tam anlamıyla çözüme kavuşmayan Kırım sorununun, mevcut durumdan farklı bir şekilde sonuçlanması durumunda, Karadeniz'de deniz alanlarının sınırlandırılmasında yeni bir dönemin başlayacağı ortadadır. Bu nedenle, Bulgaristan'la ilgili kuzeydoğu istikametindeki henüz tam olarak gerçekleşmeyen kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırmasının en kısa sürede yerine getirilmesi, Türkiye açısından öncelik taşımaktadır. Ukrayna ile kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge sınırlandırma çizgisinin batı yönündeki uzantısının tespit edilmesi ise, Kırım

sorunun çözümlenmesinin ardından, Türkiye’nin gündemine alması gerekli bir hususu oluşturmaktadır.

Ege Denizi ve Doğu Akdeniz’deki deniz alanı uyuşmazlıkları başta olmak üzere, birçok devlet için önem taşıyan bu değerlendirmeler ışığında, Karadeniz’de Deniz Alanı Sınırlandırması Davası’nda UAD tarafından verilen Karar, konu ile ilgili en sık başvurulan kaynaklardan biri olma özelliğini göstermektedir.

KAYNAKÇA**Kitap ve Makaleler**

- ACER, Yücel (2008): “Deniz Alanlarının Sınırlandırılmasında Adaların Rolü ve Devletlerarası Uygulama”, *Uluslararası Hukuk ve Politika*, C.4, No.16, s.1-18.
- ACER, Yücel (2013): “Deniz Alanlarının Sınırlandırılması Hukuku”, *Doğu Akdeniz’de Hukuk ve Siyaset*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, s.307-327.
- AÇIKGÖNÜL, Emre (2012): *Deniz Yetki Alanlarının Hakça İlkeler Çerçevesinde Sınırlandırılması*, İstanbul, Legal Yay.
- AKSAR, Yusuf (2013): “Uluslararası Hukukta Deniz Alanlarının Sınırlandırılması: Doğu Akdeniz Uyuşmazlığı”, *21. Yüzyılda Sosyal Bilimler*, No.2, s.225-238.
- ANDERSON, David H. (2009): "Maritime Delimitation in the Black Sea", *Law & Prac. Int'l Cts.Tribunals*, Vol.8, No.3, s.306-327.
- BAŞEREN, Sertaç Hami (2010): "Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Uyuşmazlığı", *SAD*, No.8/14, s.129-184.
- BAŞEREN, Sertaç Hami (2013): “Doğu Akdeniz Deniz Yetki Alanları Sınırlandırması Sorunu: Tarafların Görüşleri, Uluslararası Hukuk Kurallarına Göre Çözüm ve Sondaj Krizi”, *Doğu Akdeniz’de Hukuk ve Siyaset*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yay., s.253-307.
- BAYILLIOĞLU, Uğur (2010): “Uluslararası Adalet Divanının Romanya ile Ukrayna Arasındaki Deniz Alanı Sınırlandırmasında Serpents Adasının Etkisine İlişkin Tespitleri”, *Çankaya University Journal of Law*, No.7/1, s.23-41.
- CAFLISH, Lucius (2010): “The Peaceful Settlement of Disputes on Maritime Delimitation”, *The Hamburg Lectures on Maritime Affairs 2007&2008*, Heidelberg, Springer, s.177-194.
- CAŞIN, Mesut Hakkı (2013): *Modern Uluslararası Hukukun Temel Esasları Cilt 1*, İstanbul, Legal Yay.

- CEYHUN, Gökçe Çiçek/ORAL, Ersel Zafer (2011): "Türkiye'nin Deniz Alanlarındaki Sınır Anlaşmaları ve Güncel Durum", *Uluslararası Deniz Hukuku'nda Kıyı Devletinin Gemilere El Koyma Yetkisinin Sınırları Sempozyumu, Trabzon 24-25 Mart 2011*, Ankara, ORSAM, s.6-27.
- ELFERINK, Alex Oude: "Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)", <http://www.haguejusticeportal.net/index.php?id=10407>.
- GÖKALP, İbrahim (2008): *Milletlerarası Adalet Divanı'nın Deniz Alanlarının Sınırlandırılmasına Dair Kararlarında Dikkate Aldığı İlkeler*, İstanbul, Beta Yay.
- GÜNDÜZ, M. Aslan (2013): *Milletlerarası Hukuk, Konu Anlatımı, Temel Belgeler, Örnek Kararlar*, İstanbul, Beta Yay.
- LATHROP, Coalter G. (2009): "Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine)", *AJIL*, Vol.103, No.3, s.543-549.
- ORAL, Nilüfer (2010): "Case Concerning Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine) Judgement of 3 February 2009", *Int'l J. Marine & Coastal L.*, Vol.25, No.1, s.115-141.
- VATAMAN, Dan (2010): "Delimitation of the Continental Shelves and Exclusive Economic Zones Between Romania and Ukraine at the International Court of Justice of the Hague", *Journal of European Studies and International Relations*, Vol.1, No.1, s.81-87.